

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti za period

16. - 22. april 2016. godine

Bilten broj 17/2016

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom	3
Vidoviti novinar i premijer	3
Zakonom regulisati funkcionersku kampanju	3
Sistem društvenog integriteta	4
Krivična istraga, a ne smena predsednika opštine	5
Premijer na poslu ili u kampanji	6
Konferencije	7
Presek funkcionerske kampanje	7
Saopštenja	8
Nepoštovanje pravila i neadekvatni iznosi u finansiranju izborne kampanje iz lokalnih budžeta	8

Aktivnosti

U poslednjoj nedelji pred izbore predstavili smo deo nalaza o funkcionerskoj kampanji. Na predstavljanju rezultata građanskog nadzora izborne kampanje 2016, uz učešće [predstavnik još četiri OCD](#) uključene u monitoring, izneli smo osnovne podatke o broju promotivnih aktivnosti funkcionera u pet nedelja monitoringa i kategorijama uočenih kršenja zakona, nepravilnosti i korišćenja funkcije radi promocije stranke.

Predstavnik TS učestvovao je na [neformalnom dijalogu stručne javnosti](#) zainteresovane za sprovođenje politika iz oblasti pravosuđa i osnovnih prava (Poglavlje 23) i slobode, bezbednosti i pravde (Poglavlje 24). u organizaciji Koalicije prEUgovor, na temu "Izbori 2016: poglavlja 23 i 24 (ni)su tema".

Programski direktor TS bio je na sastanku sa članovima misije OEBS/ODIHR koja prati izbore u Srbiji.

TS je u protekloj sedmici na svom internet sajtu objavila šest tekstova, a na [Facebook stranici](#) 11 tekstova, komentara, linkova. Na Tviteru imamo 5.300 pratilaca. Najviše pažnje izazvao je [tvit](#) u kome smo ukazali na preporuku iz studije sistema društvenog integriteta - da je potrebno zakonom regulisati zloupotrebu javne funkcije radi promocije stranke u kampanji.

Antikorupcijsko savetovalište (ALAC) je u protekloj nedelji primilo 19 poziva (0800 081 081) i 12 mejlova (ts@transparentnost.org.rs) a do podataka o još 28 slučajeva smo došli na druge načine (lični kontakt, Fejsbuk, internet, pres kliping).

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici:

Pod lupom¹

Vidoviti novinar i premijer

21. april 2016.

U filmu „Minority report“ specijalna ekipa vidovitih otkrivala je zločine pre nego što se dogode. To u Srbiji za sada nije moguće, ali zato se zna u kojem roku će biti uhapšeni zločinci! U slučaju ubistva pevačice Jelene Marjanović, koje se dogodilo pre dve nedelje, naslovne strane nekoliko tabloida se svakodnevno pune kontradiktornim podacima o sumnjama i istrazi. Otuda možda i ne čudi da je novinaru jednog od tih listova palo na pamet da upita predsednika vlade Srbije krajnje neumesno pitanje „da li je

upućen u istragu ubistva“. Naime, poznato je da predsednik Vlade nema nikakva ovlašćenja u vezi sa vođenjem krivičnih istraga, pa otud nije bilo razloga za očekivanje da on o tome nešto zna, a kamoli da informacije o tome treba da podeli sa medijima. Ma koliko pitanje bilo čudno, odgovor je još veće iznenađenje – „Ono što mogu da kažem je da će ubica biti uhapšen u narednih 48 sati“.

¹<http://goo.gl/PjRIEj>

U nekoliko navrata smo već komentarisali da je neprimereno i suprotno usvojenim strateškim aktima države, pa i proklamovanim političkim ciljevima vlade, da se bilo koji političar, uključujući i ministra unutrašnjih poslova, javlja kao neko ko će saopštavati podatke o hapšenjima. Tome se nema šta dodati. Izuzev konstatacije da u ovom slučaju rok za hapšenje pada u doba „predizborne tišine“ i nadu da se ovaj put neće ponoviti slučaj iz maja 2012. kada je tadašnji ministar unutrašnjih poslova (i kandidat na predsedničkim izborima), baš pred glasanje saopštio vesti o hapšenju kriminalne grupe, čija [krivična odgovornost kasnije nije utvrđena](#).

Zakonom regulisati funkcionersku kampanju

20. april 2016.

Izmeniti zakon kojim bi se regulisala zloupotreba javne funkcije radi promovisanja stranaka u izbornim kampanjama, jedna je od preporuka TS u delu studije sistema društvenog integriteta, posvećenom političkim partijama.

Izvodi iz analize "funkcionerske kampanje" koje smo predstavili u utorak (<http://goo.gl/QCRc2y>) ukazuju koliko je to značajno. Na izborima za Skupštinu Beograda 2014. vladajuća partija nije uložila ni dinar u kampanju na tom nivou zahvaljujući ogromnog broju promotivnih događaja koje su imali tadašnji kandidati za gradonačelnika.

Funkcionerska kampanja, naravno, nije jedini problem u vezi sa političkim partijama kao činiocem sistema društvenog integriteta.

Naša studija ukazala je na stanje i najznačajnije promene u odnosu na prethodno istraživanje: transparentnost finansijskih podataka o

političkim partijama je značajno unapređena od istraživanja za NIS 2011; sve stranke imaju regulisane interne demokratske procedure, ali većina funkcioniše po centralizovanom liderskom principu, u kome odluke donose predsednik i uzak krug njegovih/njenih saradnika.

Borba protiv korupcije je istaknuta tema u političkim kampanjama, ali nema istinske posvećenosti suzbijanju korupcije. Naprotiv, politizacija i uticaj partija u javnom sektoru smatraju se jednim od najznačajnijih uzročnika korupcije.

Neke od preporuka TS za poboljšanje stanja su:

1. Vlada bi trebalo da predloži a Skupština usvoji izmene Zakona o finansiranju političkih aktivnosti koje su predviđene Nacionalnom strategijom za borbu protiv korupcije i Akcionim planom – da se jasno podele nadležnosti AZBK, DRI i drugih tela u procesu kontrole i precizno odrede obaveze i mehanizmi za transparentno finansiranje političkih subjekata;
2. Vlada bi trebalo da predloži a Skupština usvoji izmene zme ne zakona kojim bi se regulisala zloupotreba javne funkcije radi promovisanja stranaka u izbornim kampanjama

3. Političke partije bi trebalo da se više posvete suzbijanju korupcije kroz specifične sistemske mere u njihovim predizbornim programima

4. Političke partije bi trebalo da se uzdrže od vršenja uticaja na javni sektor kroz postavljanje predstavnika stranaka u preduzeća u državnom vlasništvu i druge delove javnog sektora

5. Političke partije (i Agencija za borbu protiv korupcije) bi trebalo da iniciraju raspravu u kojoj bi se utvrdile stvarne potrebe za finansiranje redovnih aktivnosti partija iz javnih izvora kako bi se na osnovu tih potreba odredio procenat izdvajanja iz budžeta. Deo resursa koje partije dobijaju iz budžeta na osnovu zastupljenosti u skupštini trebalo bi da se koristi za povećanje kvaliteta rada poslaničkih grupa, uključujući rad na izradi zakona i amandmana

6. Političke partije (i Agencija za borbu protiv korupcije) bi trebalo da razmotre mere za povećanje integriteta političkih stranaka i političkog života (planovi integriteta, etički odbori u parlamentu i sl).

Sistem društvenog integriteta

19. april 2016.

Transparentnost Srbija uradila je 2015. godine studiju nacionalnog sistema integriteta. Analiza svih segmenata društva i države bitnih za borbu protiv korupcije (od zakonodavne i izvršne vlasti, preko sudova, tužilaštava, policije, pa do partija, poslovnog sektora, medija, NVO i nezavisnih tela pokazala je da postoji naglašena neravnoteža između nezavisnih institucija na jednoj strani i javnog sektora na drugoj. Prosečna ocena svih stubova je 57, što je malo povećanje u odnosu na studiju iz 2011. godine (ocena 55), zasnovano prvenstveno na poboljšanju zakonskog okvira u pojedinim

oblastima. Napredak u praksi, a posebno u oblastima gde "stubovi društva" treba da odigraju svoju antikorupcijsku ulogu (npr zakonodavna - nadzor nad izvršnom vlašću, pravosuđe - procesuiranje korupcije, mediji - razotkrivanje slučajeva korupcije i informisanje javnosti o funkcionisanju vlasti) gotovo da ne postoji.

Najvažnije preporuke ove studije, koje smo delom pretočili i u naše predloge za novu vladu i novi saziv skupštine (<http://goo.gl/tcuzQ6>) u celini su:

- povećanje transparentnosti procesa donošenja odluka, posebno na nivou izvršne vlasti
- depolitizaciju upravljanja u javnom sektoru, posebno u javnim preduzećima, državnoj upravi i lokalnoj administraciji
- dalje jačanje nezavisnosti pravosuđa i stvaranje uslova za slobodan i neselektivan rad organa gonjenja
- uvođenje mera radi povećanja broja prijavljenih slučajeva korupcije (kampanja za ohrabrivanje prijavljivanja korupcije); proaktivno ispitivanje korupcije, na osnovu otkrivenih slučajeva i dostupnih izveštaja
- stavljanje na raspolaganje dovoljno kapaciteta i resursa za rad nezavisnim državnim organima uključenim u suzbijanje korupcije i stvaranje mehanizama po kojima će parlament sprovesti preporuke nezavisnih tela i nadzirati da li vlada sprovodi preporuke
- puna primena medijskih zakona i stvaranje uslova za funkcionisanje medija bez pritiska i uticaja od strane političkih i ekonomskih centara moći

Krivična istraga, a ne smena predsednika opštine

18. april 2016.

Predsednik opštine Bor, Živorad Petrović iz SNS, „biće smenjen“, „ukoliko se ispostavi da je pretio zaposlenima u javnim ustanovama otkazima ako ne dođu na miting te stranke“. Tako je [citirana izjava](#) njegovog partijskog šefa i

predsednika Vlade Srbije, Aleksandra Vučića. Zanimljivo je da se ova izjava ne može naći na zvaničnoj stranici političke stranke (gde bi joj bilo mesto), ili makar mi nismo uspeli da je pronađemo. Šta, međutim, ova najava, ako je istinita, može da znači?

U Boru se ne održavaju lokalni izbori (održani su posle 2012. godine), SNS ima većinu u SO i predsednik bi mogao da bude smenjen i time bi se zadovoljila "politička odgovornost".

Ali, ključno je pitanje da li je smena/neizbor dovoljna u ovom slučaju? I drugo pitanje – a ko uopšte treba da utvrdi da li je istina da je predsednik opštine pretio službenicima? Odgovor na prvo pitanje glasi – smena nije dovoljna, ovakva pretnja ima bitne elemente

zloroptrebe službenog položaja (prekoračenje službenog ovlašćenja, povreda prava drugih i donošenje koristi u ovom slučaju političkoj stranci). Zbog toga ne sme biti ni nedoumice ni oko toga ko treba da utvrdi šta je tačno predsednik opštine rekao i kome – to je posao za borskog osnovnog tužioca, a ne za medije, civilno društvo ili interne organe stranke čiji je on član.

Podsećamo i ovom prilikom da su mnogobrojne sumnje na zloroptrebe u vezi sa izbornim kampanjama iz ranijih izbornih ciklusa ostale nerazjašnjene, a da osim u retkim slučajevima one uopšte nisu bile predmet ispitivanja javnih tužilaca.

Premijer na poslu ili u kampanji

18. april 2016.

Novinari [Insajdera su se bavili](#) pitanjem funkcionerske kampanje, polazeći od nalaza istraživanja koja je u vezi sa tim Transparentnost – Srbija sprovela tokom izbora 2012. i 2014. godine. Nakon polaganja jednog od mnogobrojnih kamenova – temeljaca, novinarka je upitala premijera Vučića „da li je reč o zloroptrebi“. Odgovor na ovo, ne baš srećno formulisano pitanje, bio je očekivan – „nema zloroptrebe“, zato što se nigde ne pominje partija niti se vređaju politički protivnici, ovo je redovni posao kao i primanje zvaničnika drugih država i slično.

Ne ulazeći u ocenu tačnosti ovih tvrdnji, šteta je što pitanje nije produbljeno tako da javnost dobije informacije koje su potrebne za procenu

da li je reč o zloroptrebi ili ne, odnosno da čuje mišljenje predsednika vlade/vladajuće stranke o onome što je suština problema. Na primer, to bi mogla biti sledeća pitanja: Da li je predsednik Vlade u obavezi da polaže kamen temeljac za svaki hotel/prodajni centar/fabriku u Srbiji? Ako ne mora da učestvuje u svakom takvom događaju, koja je granica (npr. u pogledu broja radnih mesta, visine ulaganja itd)? Da li je firma XY ponudila kabinetu i neke druge datume za organizovanje svečanosti (npr. u martu ili u maju)? Da li bi bio spreman da podrži uvođenje pravila o aktivnostima funkcionera tokom izborne kampanje i praćenju tih aktivnosti?

Konferencije²

Presek funkcionerske kampanje

19. april 2016.

[Predstavili smo](#) deo nalaza o funkcionerskoj kampanji. Pratili smo aktivnosti 28 funkcionera u prethodnih pet sedmica (i pratićemo ih do nedelje) i to poredili sa njihovim aktivnostima u istom periodu u neizbornoj 2015. godini.

Brojali smo aktivnosti iz raznih kategorija - sastanci u kabinetu, putovanja u inostranstvo, manifestacije, konferencije i, kao najzanimljiviju - promotivne aktivnosti (presecanja traka, posete fabrikama, školama, dodele stipendija, potpisivanja memoranduma, ugovora i sl)

Zbirno za sve funkcionere, broj promotivnih aktivnosti je veći 2,5 puta. Najviše promotivnih aktivnosti u ovih 35 dana imao je Siniša Mali - 48, u korak ga sledi Goran Vesić sa 47. Na trećem mestu je Vulin sa 33, a Vučić je imao 19 promotivnih aktivnosti.

Uočili smo desetine primera kršenja zakona i korišćenja funkcije u partijske svrhe. Svrstali smo ih u sledeće kategorije:

1. Korišćenje javnih resursa u partijske svrhe
(primer - funkcioner SNS sa direktorom Gradske čistoće deli građanima kante za smeće)
2. Povezivanje državnih aktivnosti sa partijskim skupovima (pri čemu se koriste državni resursi i za stranački skup, kao na primer službena vozila, pratnja)
(primer - ministar obilazi ambulantu u 10, a onda taj isti čovek, kao stranački funkcioner drži stranačku tribinu ispred ambulante, ili postea premijera i ministra Kosovu, koja se okončava stranačkim skupom)
3. Objavljivanje stranačkih stavova na sajtovima državnih organa (uočeno na sajtovima nekoliko ministarstava)
4. Situacije u kojim je nejasno kakva je uloga državnog funkcionera na nekom skupu (Vulin na porinuću broda, šef kancelarije za Kosovo otvara park u Beogradu)
5. Podrška državnog funkcionera stranačkom kandidatu (posebno izraženo u slučaju Vesić/Mali)
6. Davanja izjava u kapacitetu državnog funkcionera na stranačkim skupovima (primer Stefanović u Lapovu, o policiji na biralištima)

Svi detalji i primeri biće objavljeni u publikaciji, nedugo posle izbora.

² <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/konferencije>

Saopštenja

Nepoštovanje pravila i neadekvatni iznosi u finansiranju izborne kampanje iz lokalnih budžeta

22. april 2016.

Transparentnost Srbija prati i ove godine finansiranje izborne kampanje. Zakon o finansiranju političkih aktivnosti predviđa da se učesnici na izborima i stranke koje imaju odbornike finansiraju iz budžeta lokalnih samouprava.

Istraživanje koje je TS sproveda na uzorku od 25 gradova i opština (po jedna iz svakog okruga) je pokazalo da je tek 4% lokalnih samouprava poštovalo zakonska pravila, tako što su jasno prikazali koliko se izdvaja za kampanju, koliko za finansiranje redovnog rada i odredili iznose u skladu sa zakonskim kriterijumima. Gotovo polovina gradova i opština nije imala jasno istaknut budžet na svom sajtu, što je otežalo istraživanje. Transparentnost – Srbija ukazuje da su ovi propusti posledica činjenice da poštovanje zakonskih normi o visini izdvajanja ne kontroliše ni jedan državni organ prilikom usvajanja budžeta.

Drugi veliki problem koji smo utvrdili ovim istraživanjem jeste neadekvatan iznos za finansiranje izborne kampanje. Tako će, u proseku, podnosioci izbornih lista u posmatranim gradovima i opštinama dobiti za finansiranje kampanje unapred oko 10.000 dinara. U manjim opštinama taj iznos je i ispod 2 hiljade dinara, a ni u gradovima od 100 hiljada stanovnika ne prelazi iznos od koga se može platiti zakup jednog bilborda. I ovaj put je izvesno i pre podnošenja finansijskih izveštaja da će najveći deo troškova kampanje biti vezan za televizijske stanice sa nacionalnom frekvencijom i da će pretežno biti plaćen novcem koje stranke i koalicije dobijaju iz budžeta za parlamentarne izbore. Međutim, očigledno je da su izdvajanja iz lokalnih budžeta neadekvatna. Usled toga, u nepovoljnom položaju se nalaze male regionalne stranke kao i lokalne grupe građana, jer njihovi konkurenti ulaze u izbornu trku sa nesrazmerno većim budžetskim dotacijama.

Ciljevi budžetskog finansiranja partija nisu postavljeni jasno i logično, na šta smo ukazivali i 2011, kada je Zakon pisan, i 2014, kada je izmenjen. Transparentnost – Srbija zato smatra pri izmenama zakona treba jasno definisati koja je svrha izdvajanja ovog novca građana (npr. minimalni troškovi predstavljanja biračima). Tek kada se zna svrha, može se odrediti visina ovih budžetskih izdvajanja i način raspodele.

